

Osallistava budjetointi

Kunnanhallitus 30.05.2024 § 210

115/02.02.00/2024

Päätösesitys Kunnanhallitus päättää hyväksyä esitetyn osallistuvan budjetoinnin suunnitelman ja vuoden 2025 teeman: asumisen ja asukasviihtyvyyden kehittäminen.

Päätös Päätösesitys hyväksyttiin

Käsittely Elinvoimajohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana.

Perustelut

Osallistuvan budjetoinnin tausta ja lainsäädäntö

Asukkaiden mahdollisuuksia tulla mukaan kunnan verovarvoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon voidaan lisätä osallistuvalla budjetoinnilla. Monet kunnat ovat hyödyntäneet osallistuvaa budjetointia toimintatapana, kun on suunniteltu ja tehty päätöksiä esimerkiksi investoinneista tai palveluista.

Osallistuva budjetointi perustuu kuntalakiin, jonka 5 luvun 22 § mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalain mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti: 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja; 2) selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiä aikaisia asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa; 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin; 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun; 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa; 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen on useita erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Kuntaliiton Osallistuva budjetointi kunnissa ja maakunnissa -oppaan (2017) mukaan osallistuvan budjetoinnin lähtökohdaksi voidaan 1) ottaa jokin tehtävä tai toimiala, jonka määrärahojen käyttö suunnitellaan yhdessä asukkaiden kanssa; tai 2) ottaa kunnan tietyn osan/alueen asukkaat mukaan taloutta ja resursseja koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon tai 3) suunnitella kertaluonteinen hanke, investointi, remontti tms. yhdessä asukkaiden kanssa tai 4) osoittaa kiinteä prosenttiosuus koko kunnan tai toimialan budjetista asukkaiden suunniteltavaksi ja päätettäväksi. Käytännössä monissa kunnissa on toteutettu äänestyksien pohjalta kertaluonteisia hankkeita tai osoitettu määräraha aluelautakunnan päätettäväksi.

Osallistuvan budjetoinnin suunnitelma Pelkosenniellä

Pelkosenniemen talousarvion 2024 elinvoimapalveluiden palvelusuunnitelmaan on kirjattu osallistuvan budjetoinnin käyttöönotto. Käyttöönotto edellyttää osallistuvan budjetoinnin periaatteiden ja aikataulun suunnittelua niin, että vuoden 2025 talousarvion laatimisessa

hyödynnettäisiin osallistuvaa budjetointia toimintatapana. Suunnittelutyön perusajatuksena on, että kuntalaiset pääsevät esittämään ideoitaan, joita jalostetaan yhteisesti, ja kehittelyn lopputuloksena ideoista valikoituu äänestettäväksi sellaisia ehdotuksia, jotka ovat myös mahdollisia toteuttaa tulevinä vuosina. Periaatteessa ehdotukset voivat vuoden 2025 aikana tai pidemmällä aikavälillä toteutettavia.

Osallistuva budjetointi toimintatapana toteuttaa Pelkosenniemen kuntastrategian tavoitteita kuntalaisten osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Niiden lisäksi kuntastrategian ohjaavuutta lisätään niin, että ideoita pyydetään strategian mukaiseen teemaan, joka voi vaihdella vuosittain. Koska kuntastrategian yhtenä painopisteenä on asumisen kehittäminen, joka koskettaa kaikenikäisiä ja eripuolilla kuntaa asuvia asukkaita sekä vapaa-ajan asukkaita, ensimmäiseksi osallistuvan budjetoinnin teemaksi on perusteltua valita *asumisen ja asukasviihtyvyyden kehittäminen*.

Aikataulu:

- Osallistuvan budjetoinnin suunnitelman hyväksyminen ja teeman määrittely (kunnanhallitus 30.5.)
- kesä 2024: ideointivaihe, jolloin kaikki halukkaat voivat jättää ideoita määriteltyyn teemaan (asumisen ja asukasviihtyvyyden kehittäminen) liittyen. Ideoita voi esittää sähköisiä kanavia hyödyntäen ja paperilomakkeilla.
- elo-syyskuu: esitettyjen ideoiden yhteiskehittäminen ja valikointi mm.vaikuttamistoimielimiä kuullen, toteutusmahdollisuuksien arviointi
- syys-lokakuu: äänestys
- marraskuu: budjetointi talousarvioon 2025
- 2025- : toteutus seuraavan tai seuraavien vuosien aikana riippuen voittaneen idean laajuudesta.

Aikataulua ja toteutusta kehitetään prosessin aikana ja prosessi arvioidaan vuoden 2024 tilinpäätöksen yhteydessä.

Valmistelija	Elinvoimajohtaja Sari Niemi
Esittelijä	Kunnanjohtaja Päivi Vauhkonen
Tiedoksi	Elinvoimajohtaja
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.